

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH
INSTITUTI**

“Xorijiy tillarni o‘qitishda innovatsion yondashuvlar”
mavzusida Xalqaro miqyosidagi ilmiy-amaliy
konferensiya materiallari to‘plami

II

Namangan shahar

18-19 may 2023-yil

“Xorijiy tillarni o‘qitishda innovatsion yondashuvlar” mavzusida
xalqaro miqyosidagi ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to‘plami
2-qism

To‘plam 2023-yil 18-19 may kunlari institutda o‘tkazilgan **“Xorijiy tillarni o‘qitishda innovatsion yondashuvlar”** mavzusida xalqaro miqyosida ilmiy-amaliy konferensiya ishtirokchilarining ilmiy ma’ruza materiallari kiritilgan.

NamMQI, 18-19 may, 2023 yil, Namangan shahri

Tahrir hay’ati:

t.f.n.dots.Sh.Ergashev,dots.M.Dadamirzayev

t.f.n.dots. D.Abduvaxobov, t.f.n.dots. Q.Inoyatov, t.f.n.dots. O.Jakbarov,

P.Qorayev, t.f.n.prof. S.Razzaqov, t.f.n.dots. R.Soliyev, iq.f.n.prof.

B.Maxmudov,p.f.n.dots. A.Qaxxarov, kat.o‘qit.N.Raimjanova,
kat.o‘qit.D.Inomiddinova, o‘qit. M.Raxmanova, o‘qit.B.Razzaqov.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi Rayosatining 2023 yil 27-apreldagi 39-son bayoni hamda Oliy ta’lim, fan va innovasiyalar vazirining 2023 yil 2-maydagi “2023-yilda o‘tkazilishi rejalashtirilgan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar ro‘yxatini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 118-sonli buyrug‘i bilan tadiqlangan tadbirlar rejasiga asosan o‘tkazildi.

**UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA
O'QUVCHILARNING FIZIKA FANINI O'QITISHDA MUSTAQIL
ISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.**

Shermetova Sayyora To'raxodjayevna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

ANNOTATSIYA.

Ta'lim jarayoni darsida olingan natijalar va xulosalar o'tkazilgan tadqiqotlar nazariy va amaliy tadqiqot usullari, pedagogik amaliyotni tahlil qilish va umumta'lim maktabida individual tarzda tajriba o'tkazish misolida qarab chiqilgan

Kalit so'zlar: fizik eksperiment, bilim darajasi, ko'nikma, malaka, kompetensiya, o'zlashtirish darajalari, statistik tahlil.

АННОТАЦИЯ.

Результаты и выводы, полученные на уроке образовательного процесса, рассматриваются на примере теоретических и практических методов исследования, анализа педагогической практики и отдельных экспериментов в общеобразовательной школе.

Ключевые слова: физический эксперимент, уровень знаний, умений, навыков, компетенций, уровней освоения, статистический анализ.

ANNOTATION.

The results and conclusions obtained in the lesson of the educational process were viewed on the example of theoretical and applied research methods, analysis of pedagogical practice and experimentation in an individual way in a comprehensive school.

Key words: physical experiment, level of knowledge, skills, qualifications, competence, acquisition levels, statistical analysis.

KIRISH

Zamonaviy axborotlashtirishni rivojlantirish jamiyat har bir kishidan tez va samarali mahorat talab qiladi, hayot davomida kerakli ma'lumotlarni toping, undan foydalaning va bilimlaringizni to'ldiring. Hozirgi vaqtda o'rta ta'lim maktablari o'quvchilariga tegishli mustaqil bilim olish ko'nikmalar tizimini shakllantirish kerak. Shunday qilib, zamonaviy o'quvchilar kelajakdagi kasbida raqobatbardosh va izlanuvchan mutaxassis bo'lishi kerak, unga bunday rivojlanishning yuqori darajasi kerak doimiy to'ldirishga hissa qo'shadigan ko'nikmalar

o'z bilimlari, o'z-o'zini tashkil etish va o'zini o'zi boshqarishni rivojlantirish. Maqsad o'qituvchi nafaqat oquvchi'larni yangi bilim tanishtirishdan iborat material bilan, balki o'quvchining o'zi qiziqqan o'quv jarayonini tashkil qilishda ham yangi bilimlarni egallashni o'rganishi kerak. Shu munosabat bilan maktab o'quvchilarning muammosi mustaqil ishi ustuvor uslubiy hisoblanishidadir. O'quvchining o'quv faoliyati nafaqat o'quvchining sinfdagi ishini, balki darsdan tashqari, uy vazifasi va mavzu bo'yicha mustaqil ishlarni ham o'z ichiga oladi. Mustaqil ishlashda talabalar shakllanadi motivatsiya, o'zini o'zi boshqarish, o'zini o'zi tashkil etish, maqsadga muvofiqlik, mustaqillik va boshqa muhim shaxsiy fazilatlar. Mustaqil ish muhim va tez-tez muhokama qilinadigan muammolardan biridir. Mustaqil ish tushunchasining tarixi, mustaqillik tushunchasi antik davrdan kelib chiqadi. O'sha davrning ko'plab mutafakkirlari, ya'ni Aristoksen, Aflotun, Suqrot, Aristotel o'z asarlarida ahamiyatini chuqur va har tomonlama asoslab berishgan o'qitishda mustaqil, faol bilim olish. Tadqiqotchilar odamlarda fikrlash shakllarining rivojlanishi eng ko'p bo'lishi mumkinligini ko'rsatdi mustaqil faoliyat vaqtida muvaffaqiyatli. Ushbu faoliyat bolalarga quvonch va mamnuniyat bag'ishlaydi va shu bilan kurashadi yangi bilimlarni olishda passivlik. Imkoniyatlar g'oyasini rivojlantirish mustaqillikni o'rganishda qo'llash. Kim hatto o'rta asrlarda, gurkiragan balandlikda sxolastika, dogmatizm va siqilishni o'rgatish usullari haqida yozing bolalarni mustaqillikka o'rgatish, tarbiyalash zarurati ularda o'ychan, tanqidiy fikrlaydigan odamlar. Kelajakda bu fikrlar pedagogik ishlarda aks ettiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda o'qituvchining roli, kabi ta'lim jarayonining tashkilotchisi, albatta, konsepsiya bilan bog'liq mustaqil ish, bu kombinatsiya o'quvchining individual va guruh faoliyatining har xil turlari, muntazam va darsdan tashqari mashg'ulotlarda olib boriladigan bu tarbiyaviy faoliyat, lekin o'qituvchi ishtirokisiz. Rossiya pedagogik Ensiklopediyasida darsdan tashqari mashg'ulotlar tushunchasi "deb isoblanadi... o'quvchilarning mustaqil faoliyati tamoyillariga asoslangan har qanday ta'lim muassasasining o'quv va o'quv jarayonining ajralmas qismi. Zamonaviy psixologik va pedagogik adabiyotlarda "mustaqil ish" tushunchasini aniqlashga bir necha yondashuvlar mavjud. "Mustaqil ish-bu o'quvchini talab qiladigan ish turi fikrlash, tashabbuskorlik va ilgari qo'llashda faol bo'lish amaliyotda olingan bilimlar". Shunday qilib, mustaqil ish-bu o'qituvchining bevosita ishtirokisiz amalga oshiriladigan,

ammo buning uchun maxsus taqdim etilgan vaqtda uning ko'rsatmalariga muvofiq amalga oshiriladigan faoliyat; shu bilan birga, talabalar ongli ravishda vazifada belgilangan maqsadga erishishga intilishadi ularning harakatlari va u yoki bu shaklda aqliy natijalarini ifoda etish va jismoniy harakatlar.

Maktablarda o'quvchilarning mustaqil ishiga qo'yiladigan asosiy talablar:

- mustaqillikning har qanday darajasida aniq maqsadga ega bo'lish;
- talabalarning ta'lim imkoniyatlariga muvofiqligi;
- har xil turdagi mustaqillarning kombinatsiyasini ta'minlovchi ish jarayonini o'zi boshqarish va boshqarish;
- mustaqil ishning maqsadi kognitiv rivojlanishdir qobiliyat, qaror qabul qilishda tashabbus, ijodiy fikrlash;
- ishning mazmuni, uni bajarish shakli uyg'otishi kerak o'quvchilarning qiziqishi, ishni oxirigacha yakunlash istagi;
- mustaqil ish tashkil etiladi, shunday qilib, ular ular ish qobiliyatlari va odatlarini rivojlantirdilar;
- sinfda mustaqil ishni suiiste'mol qilish quyidagilar bo'lishi mumkin zararli, shuningdek uni kam baholash.

Mustaqil ishni ukuvchilar tomonidan to'liq amalga oshirish uchun kamrab oladigani bir qator aniqlovchi harakatlar:

- ukuvchining mustaqil faoliyat maqsadlaridan xabardorligi;
- o'quv topshirig'ini shaxsiy ahamiyatiga ko'ra qabul qilish;
- bu tarbiyaviy vazifani bajarish uchun ongli tanlash boshqa manfaatlar;
- zaruriyatni taqsimlash jarayonida o'zini-o'zi tashkil etish vaqtli harakatlar;
- faoliyat jarayonida o'z-o'zini nazorat qilish

Mustaqil ishlarni bajarish uchun maqsad va vazifalarni belgilashda quyidagi o'quvchilarni hisobga olish kerak:

1. Mustaqil ish maqsadli bo'lishi kerak. Bunga ishning maqsadini aniq ko'rsatish orqali erishish mumkin. O'qituvchi vazifaning bunday formulasini topishdir o'quvchilarning mustaqil ishlashga bo'lgan qiziqishini va istagini uyg'otadi. O'quvchilar qanday qilib aniq tushunishlari va kerakli vazifalarni aniqlalaydi va uning bajarilishi qanday tekshiriladi. Hammasi bu o'quvchilar mehnatiga ma'no va maqsadli tabiatni beradi faoliyat uning yanada muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga yordam beradi. Baholash ushbu talab o'quvchilar tushuna olmasligiga olib kelishi mumkin faoliyatning maqsadlari, kerakli narsani

qilmaydi yoki majburlanadi, amalga oshirish jarayonida ko‘p marta tushuntirish uchun o‘qituvchiga murojaat qilish. Yilda kelajak, bularning barchasi keraksiz vaqt yo‘qotishiga va pasayishiga olib keladi o‘quvchilarning mustaqillik darajasida.

2. Mustaqil ish ukuvchilarni ishlashga undash va mustaqil bo‘lishi kerak. Biroq, buning oldini olish kerak. Mustaqil faoliyatning murakkabligi va hajmi, qaysi ta’limning barcha bosqichlarida berilgan, o‘quvchilarning vakolatlari doirasida bo‘lishi kerak. O‘quvchining mustaqil ta’lim olishga tayyorlanishi muhim ahamiyatga ega, ham nazariy, ham amaliy nuqtai nazardan ishlash.

3. Dastlabki bosqichda o‘quvchilar mustaqil ishlashning oddiy ko‘nikmalarini shakllantirishlari kerak. Bunday holda, mustaqil ishlashdan oldin o‘qituvchi bilan ishlash texnikasini vizual namoyish qilish kerak, bu tushuntirishlar, doska, daftarlardagi yozuvlar va boshqalar bilan birga keladi. Ko‘rsatilgandan keyin o‘quvchilar tomonidan bajariladigan mustaqil ish o‘qituvchi tomonidan ish usullari, taqlid tabiatida. Bu ish emas mustaqillikni so‘zning haqiqiy ma’nosida shakllantiring, ammo shunga qaramay, bu ko‘nikma va qobiliyatlarni shakllantirish uchun muhimdir o‘quvchilar rivojlanishi mumkin bo‘lgan mustaqillikning rivojlanishi va muammolarni hal qilishning ushbu usullarini qo‘llang.

4. Aksariyat hollarda mustaqil ish uchun quyidagilar zarur tayyor harakatlar bo‘lmagan bunday vazifalarni berish namunalar va shablonlarga, ammo yangi bilimlardan foydalanish, nostandart vaziyatlar talab qilinadi. Faqat bu holatda, mustaqil ish o‘quvchilarning tegishli ko‘nikmalarini rivojlantirishga hissa qo‘shadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Выготский Л.С., Психология: учеб.пособие / Л.С.Выготские.- М.:/ Апрель Пресс; М.: ЭКСМО-Пресс, 2002.

2. Сластенин В.А.Общая педагогика: учеб.пособие: в 2 ч. / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, Е.Н. Шиянов.-М.:Владос,2003.

3. Абдуллаева Ш., Холмаматова Л.А. Педагогика. Ўқув қўлланма.-:ТАҚИ, 2005.

4.Djo‘rayev M. Fizika o‘qitish metodikasi.–Toshkent.«Abu matbuotkonsalt», 2015. – 276 b.

5. Хуторский А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 416 с.

6.Суяров К.Т., Шерметова С.Т. Физикадан экспериментал машгулотларн и бажаришда у^увчиларда амалий куникма ва малакаларни шакллантиришнинг психологик-педагогик жихатлари. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES VOLUME 2 ,2021 P.491-495.

UDK-30.428

PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA "AXBOROT XAVFSIZLIGI" FANINI O'QITISHDA INTERFAOL TA'LIM METODLARIDAN FOYDALANISH.

Irisqulov Farxod Sultonboyevich
Namangan muhandislik-qurilash instituti doktoranti
+998934004424

[e-mail: farhodis@rambler.ru](mailto:farhodis@rambler.ru)

Annotatsiya. Maqola professional ta'lim muassasalarida "Axborot xavfsizligi" fanini "Assimmetrik shifrlash usuli" mavzusini ilg'or ta'lim texnologiyalarning o'rni, ahamiyati nazariy va amaliy jihatdan tahlil etilib, mashg'ulotni tashkil etishda zamonaviy pedagogik hamda axborot texnologiyalaridan foydalangan holda "Blis-so'rov" va "Zinama-zina" metodining ta'rifi, qo'llanilish bosqichlari, metodning mavzuga tatdbiq etish va umumiy xulosa chiqarish jarayonlari ishlab chiqilgan.

Аннотация. В статье описаны метод «Блисс-опрос» и метод «Шаг за шагом», этапы применения, применение метода к теме, использование передовых образовательных технологий и современных педагогических и информационных технологий в организации обучения, тематика Разработаны процессы «Асимметричный метод шифрования» предмета «Информационная безопасность» в профессиональных учебных заведениях.

Annotation. The article describes the method of «Bliss-survey» and «Step by step» method, stages of application, application of the method to the topic, using advanced educational technologies and modern pedagogical and information technologies in the organization of training, the subject of «Asymmetric encryption method» of the subject of «Information security» in professional educational institutions. processes have been developed.

Kalit so'zalar: "Blis-so'rov", "Zinama-zina", assimmetrik shifrlash, axborot xavfsizligi, ta'lim metodlari.

62	OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA PEDAGOG KADRLARNING KREATIVLIGINI TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI BO'YICHA FIKRLAR <i>Gafarov A.I. Dotsent, Namangan muhandislik -qurilish instituti.....337</i>
63	GEOMETRIK MASALALARNI YECHISH METODIKASI TO'G'RSIDA <i>Karimova Sh.M. Katta o'qituvchi .Namangan muhandislik -qurilish instituti.....342</i>
64	TALABALARNING ILMIY SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISHDA AXBOROT KOMUNIKASIYA VA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR INTEGRASIYASI ASOSIDAGI ANALITIK KIMYO TUSHUNCHALARIDAN FOYDALANISH <i>Sapayeva G.I. O'qituvchi. Nizomiy Nomidagi Toshkent Davlat Pedagogika Universiteti347</i>
65	FIZIKA FANIDAN MUSTAQIL ISHLARNI TASHKIL ETISH MEXANIZIMI <i>Shermetova Sayyora To'raxodjayevna o'qituvchi ,Normuminova Dilnavoz Nurulla qizi talaba, Tursunboyeva Yulduz Ravshan qizi talaba ,Chirchiq davlat pedagogika universiteti351</i>
66	UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA O'QUVCHILARNING FIZIKA FANINI O'QITISHDA MUSTAQIL ISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI <i>Shermetova S.T. O'qituvchi, Chirchiq davlat pedagogika universiteti356</i>
67	PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA "AXBOROT XAVFSIZLIGI" FANINI O'QITISHDA INTERFAOL TA'LIM METODLARIDAN FOYDALANISH <i>Irisqulov F.S. Doktorant, Namangan muhandislik -qurilish instituti.....360</i>
68	YOSHLAR MA'NAVIY-AXLOQIY FAZILATLARINI SHAKLLANTIRISHDA ZIYORAT TURIZMINING AHAMIYATI <i>Eshchanova X. Mustaqil tadqiqotchi, Urganch davlat universiteti365</i>
69	MASHHUR RASSOMLAR IJODIDA KOMPOZITSIYANING AHAMIYATI <i>Maxmudov M.J. Katta o'qituvchi, Chirchiq davlat pedagogika universiteti369</i>
70	INSON VA TABIAT MUNOSABATLARI TARIXINI O'QITISHDA INNOVATSION USULLARDAN FOYDALANISH <i>Mallayeva O. O'qituvchi, Namangan viloyati Chust tumani 34-maktab374</i>
71	OLIIY TA'LIMDA DARS MASHG'ULOTLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DASTURIY MAXSULOTLARDAN FOYDALANISHNING DOLZARBLIGI <i>Muratov X.X. Dotsent, Chirchiq davlat pedagogika universiteti379</i>
72	BIOLOGIYA DARSLARIDA VIRTUAL LABORATORIYA O'TKAZISH SAMARADORLIGI NATIJALARI <i>Rahimov A.K. Professor, Abdunabiyeva Sh.Y. magistr, Chirchiq davlat pedagogika universiteti 384</i>
73	БЎЛАЖАК МУҲАНДИСЛАРНИ ТАЙЁРЛАШДА ТАРМОҚЛАРАБО ИНТЕГРАТСИЯЛАБ ЎҚИТИШ АСОСИДА ТАЛАБА АМАЛИЁТИ ТАДҚИҚИ <i>Бегматов Бахриддин Яхшибоевич доцент, Жиззах политехника</i>